

Landelijke telling van de Rosse Stekelstaart in 2024

Roy Slaterus

Sovon-rapport 2025/09

Type informatie	Omschrijving/naam	Datum
Auteur(s):	Roy Slaterus	
Versie:	eindversie	25-02-2025
Inhoudelijke toets:	Menno Hornman	01-04-2025
Vrijgave:	Jan-Willem Vergeer	03-04-2025

Landelijke telling van de Rosse Stekelstaart in 2024

Roy Slaterus

Sovon-rapport 2025/09

Dit rapport is samengesteld in het kader van het aandachtsveld invasieve exoten binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). De hier gerapporteerde werkzaamheden zijn financieel mogelijk gemaakt door het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2025

Wijze van citeren: Slaterus R. 2025. Landelijke telling van de Rosse Stekelstaart in 2024. Sovon-rapport 2025/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's: Peter de Boer & Roy Slaterus

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting	6
1. Inleiding	7
2. Werkwijze en omstandigheden	8
3. Resultaten	9
4. Discussie	11
5. Conclusies	12
Literatuur	13

Samenvatting

In december 2024 verrichtte Sovon voor de achtste keer een landelijke telling van de Rosse Stekelstaart. Deze resulteerde in 62 exemplaren verspreid over zes gebieden. De tellingen in de periode 2011-2018 leverden een maximum van 81 op en die in 2021, 2022 en 2023 waren goed voor respectievelijk 112, 108 en 75 Rosse Stekelstaarten. Zowel het aantal individuen als het aantal bezette gebieden is in de afgelopen vier jaren dus gedaald. Ten opzichte van 2021 lag het aantal individuen ca. 45% lager en het aantal gebieden ca. 54%. De enige omvangrijke groep (54 exemplaren) werd aangetroffen op de Loenderveense Plas.

Het is bij elke telling mogelijk dat er exemplaren worden gemist. De telinspanning en de omstandigheden in 2024 waren echter vergelijkbaar met die in eerdere jaren. Bovendien lijken de huidige lagere aantallen te worden bevestigd door losse waarnemingen buiten het raamwerk van deze landelijke tellingen. Zo zijn van de Loenderveense Plas, waar in 2020-2022 meermalen ca. 80-100 exemplaren werden gemeld, sindsdien niet meer zulke hoge aantallen gerapporteerd. Ook rond het Markiezaatsmeer en in de wijde omgeving van Zoetermeer werden recent lagere aantallen waargenomen. De belangrijkste verklaring hiervoor ligt in bestrijdingsmaatregelen die getroffen zijn tegen de Rosse Stekelstaart in het kader van de EU-exotenverordening. Van 2017/2018 tot 2021/2022 werden landelijk gemiddeld ca. 25 Rosse Stekelstaarten per seizoen geschoten, maar in 2022/2023 nam dat aantal toe tot 94.

1. Inleiding

Sovon volgt door middel van landelijke NEM-meetnetten (aantalsontwikkeling) en atlasprojecten (verspreiding en landelijke populatieschattingen) het voorkomen van alle in het wild in Nederland voorkomende vogelsoorten, inclusief de niet-inheemse. Over de resultaten wordt geregeld gepubliceerd (zie bijv. Sovon 2018, 2020, 2021 en Hornman *et al.* 2024). De data worden verzameld binnen een vaste systematiek door goed opgeleide vrijwilligers. Vanwege de toegenomen aandacht voor exoten in het beleid stimuleren we waarnemers extra om deze te tellen of waarnemingen door te geven, waarbij bijzondere aandacht wordt geschonken aan vogelsoorten die in de EU-exotenverordening zijn opgenomen. Een groot deel van de monitoring is gewaarborgd in de NEM-meetnetten voor broedvogels en watervogels en slaapplaatsen. Voor sommige soorten of aspecten is echter een aanvullende inspanning nodig.

Als onderdeel van het reguliere Meetnet Watervogels worden jaarlijks alle beschikbare meldingen van Rosse Stekelstaarten – één van de vogelsoorten die is opgenomen in de EU-exotenverordening – uit watervogeltellingen en losse waarnemingen op een rij gezet. De belangrijkste gebieden voor de soort vallen echter deels buiten de reguliere monitoringgebieden en de interpretatie van losse waarnemingen is een te wankel basis voor een gedegen monitoring. Bovendien stelt een aanzienlijk deel van de waarnemers hun waarnemingen

van deze soort, vanwege de gevoeligheid die bestaat rondom eventuele bestrijdingsmaatregelen, niet meer beschikbaar aan de Nationale Databank Flora en Fauna. Hierdoor is het beeld van de aantallen en trends onvolledig. Voor een betrouwbare trend en een scherp beeld van de aantallen en verspreiding is daarom aanvullend gericht veldonderzoek nodig. In de winters van 2010/2011, 2013/2014, 2015/2016, 2018/2019 en 2021/2022 hebben wij om die reden gerichte landelijke tellingen van de Rosse Stekelstaart uitgevoerd. In 2022 is besloten om de telfrequentie op te voeren naar eenmaal per jaar. In deze rapportage worden de resultaten van de telling uit december 2024 gepresenteerd. Voor een bespreking van de zeven voorgaande tellingen wordt verwezen naar Hornman (2011), Deuzeman & Slaterus (2014), Sovon (2019) en Slaterus (2016, 2022, 2023, 2024).

Dit rapport is tot stand gekomen dankzij bijdragen van verschillende medewerkers van Sovon. De telling werd uitgevoerd door Peter de Boer, Vincent de Boer, Sjoerd Bresser, Joost van Bruggen, Symen Deuzeman, Harvey van Diek, Thijs Glastra, Bas Hissel, Roy Slaterus, Hugo Wieleman en Erik van Winden. Laatstgenoemde hielp tevens bij de voorbereiding van de telling en bij de dataverwerking. Menno Hornman voorzag een conceptversie van dit rapport van commentaar en Laura Hondshorst verzorgde de opmaak van het rapport. Twee lastig toegankelijke terreinen in Noord-Brabant konden worden bezocht dankzij de medewerking van het Brabants Landschap.

2. Werkwijze en omstandigheden

De voorbereiding van de telling bestond uit het opstellen van een lijst van te bezoeken gebieden. Naast alle belangrijke gebieden waar de soort sinds 1 januari 2023 's winters werd aangetroffen, werden ook alle overige gebieden geselecteerd, waar de soort in het na-jaar van 2024 werd gemeld (bron: telprojecten Sovon, Nationale Databank Flora en Fauna). Voor het bezoeken van twee moeilijk toegankelijke gebieden is vooraf contact gezocht met de lokale terreinbeheerder. In het geval van het Markiezaatsmeer bij Bergen op Zoom kon zodoende per boot worden geteld.

In totaal zijn 45 (clusters van) gebieden geselecteerd en bezocht tijdens de landelijke telling van december 2024 (zie tabel 1) – zes meer dan tijdens de voorgaande telling. De gebieden lagen verspreid over het land, met het accent op Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland. De telling zelf werd uitgevoerd in de periode van 9 tot en met 18 december 2024. De bezoeken werden onder overwegend gunstige weersomstandigheden (droog, helder en kalm) uitgevoerd. De gehele periode verliep wel somber, zonder ook maar enige zonneschijn. Van vorst was geen sprake, dus alle wateren waren vrij van ijs.

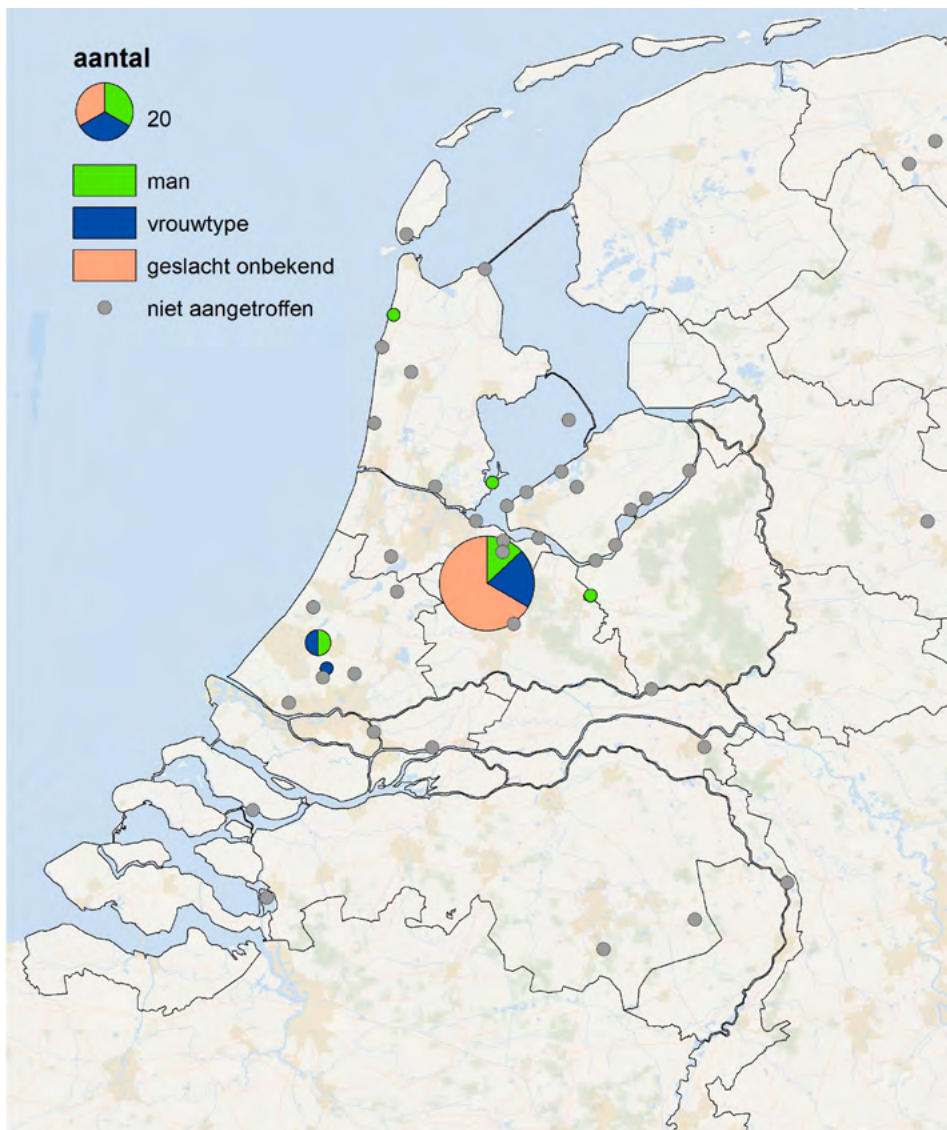
Veel van de gebieden werden bezocht door dezelfde tellers als bij de eerdere tellingen, om zo van de eerder opgedane terreinkennis gebruik te maken; dat gold bijvoorbeeld voor de belangrijke gebieden als de Loenderveense Plas, Starrevaart en het Markiezaatsmeer. Van alle waargenomen Rosse Stekelstaarten werd indien mogelijk genoteerd of het om mannetjes ging (herkenbaar aan ongetekende witte wangvlek) of om vrouwtjes-type vogels. Onvolwassen mannetjes kunnen lastig van vrouwtjes te onderscheiden zijn, vandaar dat beide zijn samengevoegd in de categorie vrouwtjes-type. Langdurig slapende exemplaren op afstand en onder sombere weersomstandigheden kunnen echter lastig te categoriseren zijn.

Mannetje Rosse Stekelstaart samen met Kuifeenden, Tafeleenden en Smienten op de Gouwzee op 18 december 2024 (Roy Slaterus).

3. Resultaten

In totaal werden er in december 2024 62 Rosse Stekelstaarten geteld, verdeeld over zes gebieden. Maar liefst 54 daarvan verbleven op de Loenderveense Plas. Bij Zoetermeer werden vier exemplaren vastgesteld, terwijl het op vier andere plekken ging om solitaire exemplaren. De verhouding tussen mannetjes en vrouwtjes leek redelijk in evenwicht te zijn, al moet worden opgemerkt dat van 36 exemplaren het geslacht niet kon worden bepaald door ongunstige waarneemomstandigheden. Figuur 1 en tabel 1 geven de resultaten van de telling weer.

Figuur 1. Verspreiding van de Rosse Stekelstaart in Nederland op basis van de landelijke telling in december 2024.

Tabel 1. Aantallen Rosse Stekelstaarten per gebied tijdens de landelijke telling in december 2024.

Nr	Gebied	Provincie	Totaal	Man	Vr-type	Onbek.
86	Loenderveense- & Waterleidingplas	Noord-Holland	54	7	11	36
65	Westerpark e.o., Zoetermeer	Zuid-Holland	4	2	2	0
3	Zwanenwater	Noord-Holland	1	1	0	0
61	Gouwzee	Noord-Holland	1	1	0	0
172	Amersfoort / Hoevelaken	Utrecht	1	1	0	0
198	Oude Leede - Berkel en Rodenrijs	Zuid-Holland	1	0	1	0
11	Lepelaarplassen / Lage Vaart	Flevoland	0	0	0	0
12	Kinselmeer / IJmeer Muiden	Noord-Holland	0	0	0	0
13	Starrevaart / Wassenaar	Zuid-Holland	0	0	0	0
16	Zevenhuizerplas	Zuid-Holland	0	0	0	0
19	Bakkerskil, De Zaag, Kinderdijk	Zuid-Holland	0	0	0	0
31	Texel zuid, Geulplas / Horsmeertjes	Noord-Holland	0	0	0	0
36	Den Oever	Noord-Holland	0	0	0	0
38	Pampushaven	Flevoland	0	0	0	0
40	Abtskolk, Petten	Noord-Holland	0	0	0	0
47	Infiltratiegebied Castricum	Noord-Holland	0	0	0	0
49	Houtribdijk, Marker Wadden	Flevoland	0	0	0	0
50	Kleimeer, Geestmerambacht / Stad van de Zon	Noord-Holland	0	0	0	0
63	Het Twiske / Noorder IJplas	Noord-Holland	0	0	0	0
66	Aalkeetbuitenpolder	Zuid-Holland	0	0	0	0
69	Naardermeer	Noord-Holland	0	0	0	0
70	Molenpoel, Aalsmeer, Rijsenhout	Noord-Holland	0	0	0	0
72	Philipsdam	Zuid-Holland / Zeeland	0	0	0	0
73	Keersluisplas	Flevoland	0	0	0	0
74	Oostvaardersplassen / o.v.dijk	Flevoland	0	0	0	0
78	Polsmaten, Veluwemeer, Harderbos	Flevoland / Gelderland	0	0	0	0
80	Huizen haven / Stichtse Brug	Noord-Holland	0	0	0	0
81	Harderbroek, Wolderwijd	Flevoland	0	0	0	0
87	Langeraarsche Plassen	Zuid-Holland	0	0	0	0
90	Nijkerkernauw, Arkemheen	Flevoland	0	0	0	0
95	De Groote Peel	Noord-Brabant	0	0	0	0
103	Markiezaatsmeer / Zoommeer	Zeeland / Noord-Brabant	0	0	0	0
109	Ooijpolder, Nijmegen	Gelderland	0	0	0	0
140	Naardermeer	Noord-Holland	0	0	0	0
142	Bergsche Plassen	Zuid-Holland	0	0	0	0
148	Nuldernauw	Gelderland / Flevoland	0	0	0	0
149	Drontermeer zuid	Flevoland / Gelderland	0	0	0	0
153	Vecht, Oud-Zuilen, Hoogekampse Plas	Utrecht	0	0	0	0
168	Wageningse Bovenpolder	Gelderland	0	0	0	0
170	Twenthe, Almelo	Overijssel	0	0	0	0
188	Valkenswaard, Soerendonk	Noord-Brabant	0	0	0	0
189	Kropswolderbuitenpolder / Zuidlaardermeer	Groningen	0	0	0	0
204	De Hamert	Limburg	0	0	0	0
218	Dannemeer, Woudbloem, Roegwold	Groningen	0	0	0	0
219	Merwede, Gorinchem	Zuid-Holland / Gelderland	0	0	0	0

4. Discussie

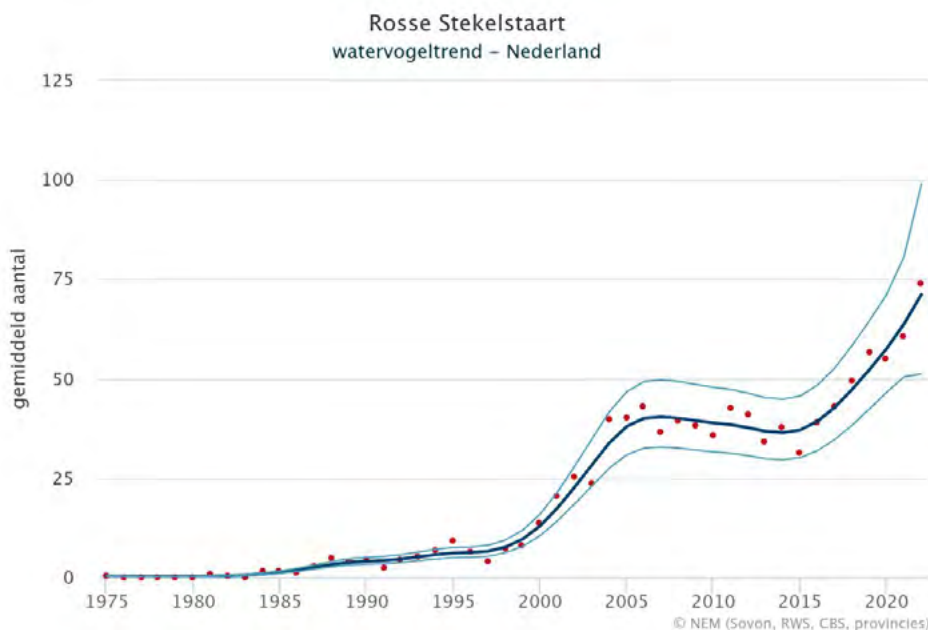
Voor het tweede jaar op rij werd een fors lager aantal Rosse Stekelstaarten vastgesteld. Resulteerde de telling van 2021 nog in 112 exemplaren, in 2024 bleef de teller steken op 62 (afname van ca. 45%). Ook het aantal bezette gebieden daalde stevig, van 13 in 2021 naar zes in 2024. Met 54 exemplaren gold de Loenderveense Plas opnieuw als belangrijkste kerngebied in de winter. Daarbuiten werden nog slechts kleine aantallen Rosse Stekelstaarten (1-4 exemplaren) opgemerkt.

Het is bij vogeltellingen altijd mogelijk dat exemplaren onopgemerkt blijven. Solitaire Rosse Stekelstaarten nemen soms genoeg met smalle vaarten of kleine waterplassen of kunnen zich verschuilen in grote groepen van andere eendensoorten. Ook in 2024 kan het werkelijke aantal aanwezige exemplaren daarom iets hoger zijn geweest. Bij Vlaardingen en in de Haarlemmermeer verbleven bijvoorbeeld kort voor of na de telling solitaire exemplaren op plekken die tijdens de telling tevergeefs zijn afgezocht.

De telinspanning en de omstandigheden waren vergelijkbaar met die in eerdere jaren. Bovendien lijken de huidige lagere aantallen te worden bevestigd door losse waarnemingen buiten het raamwerk van deze

landelijke tellingen. Zo zijn van de Loenderveense Plas meldingen bekend uit de periode van november 2024 tot januari 2025 van ca. 50 Rosse Stekelstaarten, terwijl hier in de winters van 2020/2021, 2021/2022 en 2022/2023 meermalen ca. 80-100 exemplaren werden gerapporteerd. Ook rond het Markiezaatsmeer en in de wijde omgeving van Zoetermeer werden recent lagere aantallen waargenomen. De belangrijkste verklaring hiervoor ligt in bestrijdingsmaatregelen die getroffen zijn tegen de Rosse Stekelstaart in het kader van de EU-exotenverordening. Van 2017/2018 tot 2021/2022 werden landelijk gemiddeld ca. 25 Rosse Stekelstaarten per seizoen geschoten, maar in 2022/2023 nam dat aantal toe tot 94. De cijfers uit 2023/2024 zijn nog onvolledig, maar betroffen minimaal 38 exemplaren (bron: B. van Berkum, provincie Zuid-Holland).

In de trend uit de resultaten van het meetnet Watervogels tot en met 2022/2023, gebaseerd op een steekproef aan monitoringgebieden, is van een afname (nog) geen sprake (zie figuur 2). Het zal nog een aantal maanden duren, voordat de resultaten uit 2024/2025 verwerkt zullen zijn. Ook zal pas na verloop van tijd blijken of er sprake is van een kortdurende terugval of van een structurele afname.

Figuur 2.
Aantalsontwikkeling van de Rosse Stekelstaart in Nederland tot en met 2022/2023 op basis van meetnet Watervogels. Weergegeven is het seizoensgemiddelde (rode punten), de trendlijn (donker gekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijn). De resultaten van de recente tellingen zijn nog niet verwerkt.

5. Conclusies

Het resultaat van de landelijke telling van de Rosse Stekelstaart in 2024 kwam uit op 62 exemplaren en lag ca. 45% lager dan het tot dusver tijdens vergelijkbare tellingen vastgestelde maximum uit 2021. De enige omvangrijke groep Rosse Stekelstaarten bestond uit 54 exemplaren en werd vastgesteld op de Loenderveense Plas. De lagere aantallen volgen op recent hogere afschotcijfers; bestrijdingsmaatregelen gericht op de Rosse Stekelstaart ten behoeve van de uitvoering van de EU-exotenverordening.

Rosse Stekelstaarten op de Loenderveense Plas op 11 december 2024 (Peter de Boer).

Literatuur

- Deuzeman S. & Slaterus R. 2014. Actueel voorkomen van Rosse Stekelstaarten in Nederland. Sovon-rapport 2014/36. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M. 2011. Actueel voorkomen van Rosse Stekelstaarten in Nederland. Sovon-informatierapport 2011/03. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M., Koffijberg K., van Oostveen C., van Winden E., Louwe Kooijmans J., Kleefstra R., Vergeer J.W. & Soldaat L. 2024. Watervogels in Nederland in 2021/2022. Sovon rapport 2024/22, RWSrapport BM 24.04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Slaterus R. 2016. Actueel voorkomen van Rosse Stekelstaarten in Nederland, situatie februari 2016. Sovon-rapport 2016/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Slaterus R. 2022. Landelijke telling van de Rosse Stekelstaart in 2021. Sovon-rapport 2022/18. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Slaterus R. 2023. Landelijke telling van de Rosse Stekelstaart in 2022. Sovon-rapport 2023/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Slaterus R. 2024. Landelijke telling van de Rosse Stekelstaart in 2023. Sovon-rapport 2024/10. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Tweede Druk, Kosmos Uitgevers. Utrecht/Antwerpen.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland 2019. Hoeveel rosse stekelstaarten overwinteren er momenteel in Nederland. Kijk op Exoten 26: 12-13.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland 2020. Vogelbalans 2020 – Exoten. Sovon, Nijmegen.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland 2021. Verschenen of verdwenen, ruim een eeuw Nederlandse broedvogels in beweging. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

